

OPINNÄYTETYÖ
JASMIINA HANNULA 2013

KÄÄNTEINEN ARVONLISÄVERO RAKENNUSALALLA

Rovaniemen
ammattikorkeakoulu
University of Applied Sciences
LUC

LIIKETALouden KOULUTUSOHJELMA

ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULU

YHTEISKUNTATIENTEIDEN, LIIKETALOUDEN JA HALLINNON ALA

Liiketalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

KÄÄNTEINEN ARVONLISÄVERO RAKENNUSALALLA

Jasmiina Hannula

2013

Toimeksiantaja Yritys X

Ohjaaja Anne Maimann

Hyväksytty 2013

Tekijä	Jasmiina Hannula	Vuosi	2013
Toimeksiantaja	Yritys X		
Työn nimi	Käänteinen arvonlisävero rakennusalalla		
Sivu- ja liitemäärä	31 + 3		

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on pohtia käänteisen arvonlisäveron vaikutuksia rakennusalalla. Käänteinen arvonlisävero on otettu käyttöön huhtikuussa 2011, jotta rakennusalan harmaaseen talouteen pystyttäisiin puuttumaan paremmin. Käänteisen arvonlisäveron halutaan vaikuttavan ennen kaikkea arvonlisäveron maksamiseen pitkissä aliurakointiketjuissa.

Työssä tutkitaan, mitä ongelmia käänteinen arvonlisävero on aiheuttanut yrityksille. Tarkoituksena on selvittää käänteisen arvonlisäveron tuomia muutoksia yrityksen laskutuksessa. Opinnäytetyössä halutaan selvittää, ovatko käänteisen arvonlisäveron tuomat muutokset vaikuttaneet yrityksen laskutukseen ja onko se tuonut yrityksille ongelmia. Tutkimuskysymykseen pyritään vastaamaan haastattelemalla yhtä lappilaista yritystä käänteisen arvonlisäveron tuomista muutoksista.

Opinnäytetyössä pohditaan aluksi teoriassa arvonlisäverotusta, käänteisen arvonlisäveron taustoja sekä toimintaa käytännössä. Lopuksi työssä pohditaan käänteisen arvonlisäveron vaikutuksia rakennusalalla. Opinnäytetyön teoria perustuu lähinnä verohallinnon antamiin ohjeisiin ja säännöksiin käänteisestä arvonlisäverosta.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että uusi käänteinen verojärjestelmä on aiheuttanut yrityksille ongelmia. Suurimmat ongelmat ovat koskeneet rakentamispalvelun määrittämistä ja mahdollisia tulkintaongelmia. Yrityksille tulisi selkeyttää paremmin käänteisen arvonlisäveron käyttöä koskevia säännöksiä, jotta he osaisivat laskuttaa asiakkaitaan oikein.

Avainsanat: harmaa talous, käänteinen arvonlisävero, rakennusala

---

Author	Jasmiina Hannula	Year	2013
Commissioned by	Company X		
Subject of thesis	Inverse Value Added Tax System in construction industry		
Number of pages	31 + 3		

The aim of this thesis is to consider the results that an inverse value added tax system has brought into construction industry. The inverse value added tax system has brought into use in April 2011. The purpose of the new inverse value added tax system is to prevent an underground economy in construction industry. The inverse value added tax system should affect most the subcontractor's payments of value added tax.

In this research, the effects that the value added tax system has brought to companies is studied. The main purpose is to solve the changes in invoicing. The aim is to find out what companies think of the value added tax system and has it changed invoicing. As a research method the client company was interviewed.

The theoretical part of this thesis consists of value added tax, backgrounds of value added tax and the inverse value added tax system in action. Finally the results of the inverse value added tax system in construction industry is discussed. The theoretical part of this thesis is based on advice and regulations from tax administration.

The conclusion is that the new inverse value added tax system has caused problems to companies. The construction service definition is the biggest problem that has come out. Companies should be given advice on how to cope with the inverse value added tax. That could help companies invoicing their customers better.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	2
2 ARVONLISÄVEROTUS SUOMESSA.....	4
2.1 ARVONLISÄVEROTUS JA VEROKANNAT.....	4
2.2 ALV-TOIMINTA JA VEROVELVOLLISUUS.....	5
2.3 AIKAISEMPI TOIMINTA RAKENNUSALALLA.....	7
3 KÄÄNTEISEN ARVONLISÄVERON PERIAATTEET	9
3.1 RAKENNUSALAN HARMAA TALOUS.....	9
3.2 HARMAAN TALOUDEN TORJUNTA RAKENNUSALALLA.....	11
3.3 KÄÄNNETTY VEROVELVOLLISUUS KÄYTÄNNÖSSÄ.....	12
3.4 RAKENTAMISPALVELUN MÄÄRITTÄMINEN	14
3.5 TAVARAN MYYNTI ASENNETTUNA	15
3.6 RAKENTAMISPALVELUJEN SÄÄNNÖLLINEN MYYNTI	16
4 KÄÄNTEINEN ARVONLISÄVERO KÄYTÄNNÖSSÄ	18
4.1 TOIMINTA KÄYTÄNNÖSSÄ	18
4.2 OMAAN LUKUUN RAKENTAMINEN.....	19
4.3 KÄÄNTEISEN ARVONLISÄVERON RAPORTOINTI JA LASKUTUS.....	20
4.4 KÄÄNTEISEN ARVONLISÄVERON VAIKUTUKSET YRITYKSEN KASSAVIRTAAN ...	21
4.5 KÄÄNTEISEN ARVONLISÄVERON VAIKUTUKSET	23
4.6 OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTAJA	24
4.7 TOIMEKSIANTAJAN HAASTATTELUN TULOKSET.....	25
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	27
LÄHTEET	30
LIITTEET	32

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Rakennusalan aikaisempi käytäntö	8
Kuvio 2. Urakoitsijaketju	10
Kuvio 3. Käänteisen arvonlisäveron tilittäminen.....	13
Kuvio 4. Omaan lukuun rakentaminen.....	19
Kuvio 5. Käänteisen arvonlisäveron raportointi.....	22

1 JOHDANTO

Rakentamispalvelujen myyntiä koskeva käänteinen arvonlisävero on muuttanut rakennusalan entiset käytännöt lähes kokonaan. Aikaisemmin yritysten on täytynyt laskuttaa toisiaan verollisesti kaikista rakennuspalvelumyynteistään ja – ostoistaan. Uuden säännöksen myötä rakentamispalveluita saa jatkossa laskuttaa verottomana, kun ostajan asema on tarkistettu. Tämän vuoksi yritysten täytyy tietää enemmän toistensa liiketoiminnasta, jotta he osaavat laskuttaa toisiaan oikein. Yrityksen on hyvä selvittää ensin oma asemansa rakentamispalvelujen ostajana, ja vasta sen jälkeen pohtia rakentamispalvelumyynnin täyttäviä kriteerejä. Yrityksille uusi säännös luo haasteita muun muassa laskutuksessa. Vahingossa verollisena lähetetty lasku voi jäädä yritykselle ylimääräiseksi kustannukseksi. Virheellinen lasku tulisi aina korjata ja lähettää uusi lasku, muuten ostaja maksaa arvonlisäveron määrän liikaa kauppahinnasta. Suomessa käänteinen arvonlisävero on astunut voimaan 1.4.2011. (Tannila – Auranen 2011, 7-8.)

Uudella arvonlisäverosäännöksellä on haluttu ehkäistä etenkin harmaata taloutta sekä kilpailutilanteen vääristymistä rakennusosalalla. Harmaa talous on yksi rakennusalan suurimmista ongelmista, koska se aiheuttaa lakisääteisten maksujen ja velvoitteiden laiminlyömistä sekä pimeää työntekoa. Maksamatta jääneet velvoitteet pienentävät valtion verokertymää, mikä puolestaan vaikuttaa julkisten palveluiden rahoittamiseen. Rakennusalan harmaa talous aiheuttaa vuosittain merkittäviä tappioita yhteiskunnalle, tämän vuoksi siihen on haluttu saada aikaan muutosta. (Harmaa talous 2013.) Verohallinto on kehittänyt useita eri hankkeita harmaan talouden torjumiseksi. Käänteisellä arvonlisäverolla halutaan vaikuttaa ennen kaikkea pimeän työvoiman käyttöön, poistamalla se kokonaan.

Opinnäytetyön tarkoituksena on pohtia käänteisen arvonlisäveron tuomia muutoksia yrityksen toimintaan. Opinnäytetyössä pyritään saamaan selville, miten yrityksen laskutus toteutuu rakentamispalveluita myytäessä. Työn tarkoituksena on pohtia asiaa yritysten näkökulmasta, kotimaan kaupassa. Opinnäytetyössä tarkastellaan aluksi käänteisen verovelvollisuuden taustaa, sekä itse käänteisen arvonlisäveron käyttöä ja tarkoitusta. Opinnäytetyössä on pyritty kuvaamaan tarkasti, missä tilanteissa käänteistä verovelvollisuutta

käytetään rakennuslalla. Aiheeseen päädyin sen ajankohtaisuuden sekä oman mielenkiinnon vuoksi.

Opinnäytetyön tieto perustuu ennen kaikkea verohallinnon julkaisemiin tietoihin ja säännöksiin [Verohallintolaki (503/2010) 2 § 2 mom.] sekä teokseen Rakentamispalvelujen käännetty arvonlisävero. Teos on lakimiesliiton kustantama kirja, jonka tarkoituksena on toimia oppaana rakentamispalveluita käyttäville yrityksille tai henkilöille. Opinnäytetyön teoriatieto perustuu pitkälti näihin lähteisiin. Tutkimuksen empiirinen tieto on kerätty haastattelemalla toimeksiantajaa käänteisen arvonlisäveron tuomista muutoksista. Tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen eli laadullinen. Haastattelu valikoitui parhaaksi tutkimusmenetelmäksi, koska siinä pystytään tarvittaessa keskittymään eniten ongelmia aiheuttaneisiin osa-alueisiin. Haastattelussa voi myös keskustella kysymyksiä herättävistä aiheista. Haastattelu toteutettiin kasvotusten toimeksiantajan tiloissa. Haastattelukysymykset oli laadittu etukäteen ja saadut vastaukset tallennettiin tekstimuotoisena tietokoneelle.

Opinnäytetyössä johdantoa seuraa toinen luku, jossa käsitellään yleisesti arvonlisäverotusta. Kolmannessa luvussa perehdytään tarkemmin käänteisen arvonlisäveron taustaan, sekä syihin miksi verohallinto on halunnut kehittää toimimista rakennuslalla. Neljäs luku käsittelee käänteistä arvonlisäveroa käytännössä sekä erilaisia tilanteita, joissa käänteistä verovelvollisuutta käytetään. Työn lopussa ovat johtopäätökset, jossa analysoidaan käänteisen arvonlisäveron käytön toteutumista.

2 ARVONLISÄVEROTUS SUOMESSA

2.1 Arvonlisäverotus ja verokannat

Verojärjestelmä jaetaan Suomessa kahteen osaan, välittömiin ja välillisiin veroihin. Välittömiä veroja ovat palkkatuloista, pääomatuloista tai yrityksen voitoista maksetut verot. Välilliset verot syntyvät puolestaan hyödykkeiden vaihdannasta. Arvonlisävero kuuluu välillisiin veroihin, ja se maksetaan tavaroiden ja palveluiden kulutuksesta. (Äärilä – Nyrhinen 2002,26.) Suomessa arvonlisävero perustuu arvonlisäverolakiin (AVL, 1501/1993) ja arvonlisäveroasetukseen (AVA, 50/1994). Arvonlisävero on yleinen kulutusvero ja sen lopullisena maksajana toimivat kuluttajat eli kotitaloudet. Kuluttajat, kuten kotitaloudet, eivät tilitä arvonlisäveroa suoraan valtiolle vaan yritykset, jotka myyvät tavaroita ja palveluita toimivat veron tilittäjinä. (Myrsky – Ossa 2008, 239.)

Suomessa yleisenä arvonlisäverokantana on 24 prosenttia. Yleisen verokannan lisäksi käytössä on 10 prosentin ja 14 prosentin verokannat. 10 prosentin verokanta pitää sisällään kirjat, lääkkeet, liikuntapalvelut, elokuvanäytökset, kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien sisäänpääsyt, henkilökuljetukset, majoituspalvelut sekä televisioluvat. Elintarvikkeet sekä ravintola- ja ateriapalvelut kuuluvat puolestaan 14 prosentin verokantaan. Myyjä saa tuotteelleen arvonlisäverollisen hinnan, kun hän kertoo veron perusteen tuotteen mukaisella verokannalla. (Verohallinto 2012a.)

Arvonlisäverotuksen kannalta ulkomaisella elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan elinkeinonharjoittajaa, jonka kotipaikka on ulkomailla. Kotipaikalla viitataan valtioon, joka on määritelty yhteisön yhtiöjärjestyksessä tai josta yhteisön toimintaa pääasiallisesti hoidetaan ja johdetaan. Jotta yrityksellä katsotaan olevan kiinteä toimipaikka, sen tulee harjoittaa liiketoimintaa kokonaan tai osittain tästä toimipaikasta. Kiinteän toimipaikan sijaintivaltiossa tulee olla henkilökuntaa, joka hoitaa pysyvässä paikassa harjoitettavaa liiketoimintaa. Kiinteinä toimipaikkoina voidaan pitää muun muassa liikkeen johdon sijaintipaikkoja, toimistoja, teollisuuslaitoksia, myymälöitä, varastoja sekä kaivoksia. Rakennus- tai asennustoiminnassa kiinteänä toimipaikkana voidaan pitää

myös urakointikohteita, jos ne kestävät yli yhdeksän kuukautta. (Verohallinto 2011.)

Suomessa verollisesta liiketoiminnasta vero suoritetaan aina Suomeen, riippumatta siitä onko palvelun myyjä suomalainen vai ulkomaalainen. Ulkomaalainen myyjä on velvollinen rekisteröitymään arvonlisäverovelvolliseksi Suomessa ja tilittämään myynnin arvonlisäveron, jos ostaja on yksityishenkilö tai ulkomaalainen yhtiö, jolla ei ole kiinteää toimipaikkaa Suomessa. (Tannila – Auranen 2011, 62.)

2.2 Alv-toiminta ja verovelvollisuus

Suomessa arvonlisäverovelvollisia ovat elinkeinonharjoittajat, jotka suorittavat tavaroiden ja palveluiden myyntiä liiketoiminnan muodossa. Arvonlisäverovelvollisen tulee ilmoittautua verovelvolliseksi ja antaa kuukausittaiset valvontailmoitukset sekä maksaa arvonlisäverot oma-aloitteisesti. Arvonlisäverovelvollisuus tarkoittaa käytännössä sitä, että arvonlisäverovelvollisella on oikeus vähentää maksettavan veron määrästä, tuottamiseen tarvittujen tavaroiden ja palveluiden hinnoissa maksettu vero. (Ahlaajärvi – Joki-Korpela – Jokinen – Kontu – Vilppula 2002, 14.)

Arvonlisäveroa maksetaan Suomessa tapahtuvasta tavarain ja palvelun mynnistä, tavarain yhteisöhankinnasta sekä maahantuonnista EU:n ulkopuolelta. Arvonlisäverojärjestelmässä vero kohdistuu lähes kaikkiin liiketoiminnan muodossa myytäviin tavaroihin ja palveluihin. Pääsääntönä voidaan pitää sitä, että kaikki myynti on verollista ellei laissa säädetä nimenomaan toisin. Kun tavarain tai palvelun myynti on verotonta, myös myyntiä varten tehtyt ostot ovat kirjanpidossa vähennyskeltottomia. Tällöin ostojen arvonlisäveroa ei saa vähentää maksettavasta arvonlisäverosta. Verottomuus on yleensä poikkeuksellista tavarain ja palveluiden mynnissä. Verotonta myyntiä ovat muun muassa kiinteistönluovutukset, terveyden- ja sairaanhoito, sosiaalihuolto, koulutus, rahoituspalvelut sekä vakuutuspalvelut. (Myrsky – Ossa 2008, 239-241, 254.)

Arvonlisäverovelvollisina pidetään tavarain ja palvelujen myyjiä. Tämä ei tarkoita kuitenkaan sitä, että arvonlisävero jää elinkeinonharjoittajan maksettavaksi. Arvonlisävero lisätään aina hyödykkeiden myyntihintoihin, jolloin se

jää lopulta kuluttajan maksettavaksi. Elinkeinonharjoittaja laskee joka kuukaudelle tilitettävän arvonlisäveron. Arvonlisävero lasketaan vähentämällä myydyistä tuotteista ja palveluista saatu arvonlisävero, liiketoimintaa varten tehdyistä ostoista maksetulla arvonlisäverolla. Tätä kutsutaan myös vähennysoikeudeksi. Vähennysoikeus takaa sen, ettei veroa makseta useaan kertaan. Yksityiskäyttöön tehdyt ostot eivät ole vähennyskelpoisia. (Myrsky – Ossa 2008, 241-242.)

Yrityksen liiketoiminta voi joissakin tilanteissa olla vähäistä, jolloin yritys ei ole välttämättä lainkaan arvonlisäverovelvollinen. Kun yrityksen liikevaihto on tilikaudella alle 8500 euroa, ei yrityksen katsota olevan verovelvollinen. Tilikauden ollessa yli 12 kuukautta, tulee liikevaihto suhteuttaa tilikauden pituuteen. Verovelvollisuuden alarajaan ei vaikuta yrityksen toimintamuoto. Liikevaihdon pysyessä 8500 eurossa, yrityksen ei tarvitse ilmoittautua verovelvolliseksi. Jos yritys on ilmoittautunut verovelvolliseksi ja liikevaihto jääkin alle 8500 euron, hänet poistetaan arvonlisäverorekisteristä vain, jos hän sitä vaatii. (Myrsky – Ossa 2008, 245.)

Arvonlisäveroa tulee maksaa vain Suomessa tapahtuvasta tavaroiden ja palveluiden myynnistä. Myös Ahvenanmaan katsotaan kuuluvan Suomen arvonlisäveroalueeseen. Jos myynti ei tapahdu Suomessa, se on Suomen arvonlisäverotuksen ulkopuolella. Tavarahan myynnin katsotaan tapahtuvan Suomessa, jos se luovutetaan ostajalle Suomessa. Jos tavara myydään ja se asennetaan toisessa jäsenvaltiossa, myynnin katsotaan tapahtuvan siinä valtiossa, missä asentaminen tapahtuu. (Myrsky – Ossa 2008, 252.)

Yhteisömyynti tarkoittaa tavarahan myyntiä toiseen EU-jäsenvaltioon. Yhteisömyynti on verotonta myyntiä, jos tavarahan ostaja on verovelvollinen jossakin toisessa yhteisömaassa kuin Suomessa. Ennen kuin myyjä voi laskuttaa myyntinsä verottomana, hänen tulee varmistaa, että ostaja on rekisteröitynyt jossakin toisessa jäsenvaltiossa arvonlisäverovelvolliseksi. Arvonlisäverovelvollisuus on helppo tarkistaa arvonlisäverotunnuksen avulla. (Ahlajärvi ym. 2002, 41-42.) Yhteisön ulkopuolelta ostetut tavarat ovat pääsääntöisesti verollisia. Arvonlisäverolaissa on säädetty erikseen mitkä maahantuodut ostot ovat verottomia. Maahantuotujen tavaroiden arvonlisäverotuksesta ja valvonnasta vastaa tullit. Veron suorittamisvelvollisuus koskee kaikkia, riippumatta

siitä onko kyseessä yksityishenkilö vai elinkeinonharjoittaja. Arvonlisäverovelvollinen saa vähentää maahantuoduista ostoista arvonlisäveron, jos ne ovat liiketoiminnassa vähennykseen oikeuttavia hyödykkeitä. (Myrsky – Ossa 2008, 262.)

Osakeyhtiöt, osuuskunnat, kommandiittiyhtiöt, avoimet yhtiöt sekä säätiöt ovat kirjanpitovelvollisia. Verotusta varten arvonlisäverovelvollisen on pidettävä kirjanpitoa. Arvonlisäverolaissa (AVL 209§-) määrätään, että jokaisen arvonlisäverovelvollisen tulee järjestää kirjanpitonsa sellaiseksi, että siitä pystytään saamaan veron laskemista varten tarvittavat tiedot. Tilitettävän ja vähennettävän veron määrään vaikuttavien liiketapahtumien kirjausten on perustuttava kirjanpitolain mukaisiin tositteisiin. Eri verokantojen alaiset myynnit ja ostot tulee olla helposti erotettavissa toisistaan ja niiden tulee olla aika- ja asiajärjestyksessä. (Myrsky – Ossa 2008, 277, 347.)

Arvonlisäverovelvollisen kirjanpito tulee järjestää kuukausittain ja arvonlisävero tulee olla laskettuna kalenterikuukautta seuraavan toisen kuukauden 12. päivään mennessä (Verohallinto b 2012). Tähän päivään mennessä arvonlisäverosta tulee tehdä myös valvontailmoitus verohallinnolle sekä maksaa kohdekuukauden arvonlisävero. Jos arvonlisävero on palautuksen puolella, sitä ei tarvitse tietenkään maksaa, mutta siitä tulee joka tapauksessa tehdä valvontailmoitus. Vuosimenettelyssä olevien arvonlisäverovelvollisten ei tarvitse ilmoittaa arvonlisäveroa joka kuukausi, vaan he maksavat ja ilmoittavat kalenterivuodelta suoritettavan arvonlisäveron viimeistään kalenterivuotta seuraavan helmikuun viimeiseen päivään mennessä. (Myrsky – Ossa 2008, 278.)

2.3 Aikaisempi toiminta rakennusalalla

Rakentamispalvelut ovat aikaisemmin kuuluneet arvonlisäverotuksen piiriin eli niiden myynti on ollut arvonlisäverovelvollista, jos rakennuskohde on sijainnut Suomessa. Rakentamispalveluja on ennen verotettu kahdella tavalla, riippuen siitä onko myynti tapahtunut yksinään vai maapohjan luovutuksen yhteydessä. Tavallinen rakentamispalvelun myynti on laskutettu aina voimassa olevan verokannan mukaan, esimerkiksi 24 prosentin mukaan. Jos rakentamispalvelun myynnin yhteydessä on luovutettu myös maapohja, on

verotus tapahtunut oman käytön verotuksen säännösten mukaan. (Ahla-järvi ym. 2002, 133.)

Kuvio 1. Rakennusalan aikaisempi käytäntö

Aikaisemmin kaikkia rakentamispalveluja on verotettu normaalisti, kuten kuviossa 1. Oli sitten kyseessä kiinteistöön kohdistuva rakennus- tai korjaustyö tai työhön liittyvä suunnittelu, valvonta tai muu vastaava palvelu. Poikkeuksena ovat olleet ainoastaan sellaiset tilanteet, joissa on myyty rakentamispalvelun ohella myös maapohja. Tällöin veroa ei ole tarvinnut suorittaa. (Ahla-järvi ym. 2002, 134.) Uusi käännteinen verovelvollisuus on muuttanut rakennusalan käytäntöä erittäin paljon. Nykyään monet rakentamispalvelun myynnit saa suorittaa käännteistä verovelvollisuutta noudattaen eli verottomina. Tähän asti lähes kaikki toiminta on ollut arvonlisäverovelvollista.

3 KÄÄNTEISEN ARVONLISÄVERON PERIAATTEET

3.1 Rakennusalan harmaa talous

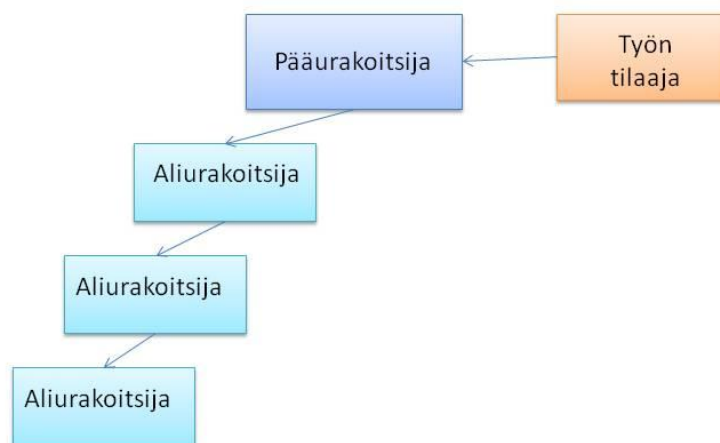
Harmaalla taloudella tarkoitetaan yritystoiminnassa lakisääteisten maksujen ja velvoitteiden laiminlyömistä, pimeää työntekoa sekä sosiaalietuuksien väärinkäyttöä. Harmaa talous vahingoittaa sekä yksittäisiä henkilöitä, että koko yhteiskuntaa. Maksamatta jääneet velvoitteet pienentävät valtion verokertymää, jolloin julkisten palveluiden rahoittaminen vaikeutuu. Tämä vaikuttaa pitkällä aikavälillä muiden veronmaksuvelvollisuuteen, koska osa pimittää verorahoja joutuvat muut maksamaan enemmän. (Harmaa talous 2013.)

Yksi hallituksen kärkihankkeista on harmaan talouden torjunta. Erityisesti työvoimaa käyttävien alojen kuten rakennusalan, majoitus- ja ravitsemisalan sekä parturi- ja kampaamoalan toimintaan halutaan tehdä muutoksia. Verotuloja halutaan lisätä tukemalla laillista yritystoimintaa, turvaamalla reilu kilpailu yritysten välillä ja vahvistamalla työllisyyttä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.) Yrity maailmassa harmaa talous vahingoittaa ennen kaikkea rehellisten yrittäjien toimintaa. Harmaa talous vääristää yleistä hintatasoa ja vaikuttaa tarjolla olevien työpaikkojen määrään. Myös tuotteiden ja palveluiden laatu sekä turvallisuus kärsivät. Harmaaseen talouteen on yritetty vaikuttaa monin eri tavoin. (Harmaa talous 2013.) Varsinkin rakennusosalalla on huomattu harmaan talouden synnyttämät suuret tappiot yhteiskunnalle.

Rakennusalan harmaa talous on kasvanut viime vuosina, aiheuttaen yhteiskunnalle laajat tappiot. Rakennusalan harmaasta taloudesta on tullut kansainvälisempää ja sen vakavuusaste on kasvanut. Harmaata taloutta esiintyy rakennusosalalla muun muassa kuittikauppana, arvonlisäveropetoksina sekä tilaajavastuulain laiminlyönnillä. Korkea aliurakointiaste on yksi keskeisimmistä ongelmien aiheuttajista. (Verohallinto 2012c). Eduskunta on teettänyt tutkimuksia rakennusalan harmaasta taloudesta ja huomannut, että 2000-luvulla on tapahtunut selkeä rakennemuutos. Vuosina 2001–2008 kuittikaupan ja lyhyen elinkaaren omaavien yritysten tunnusluvut ovat yli kaksinkertaistuneet. Samalla kotimaisen harmaan talouden työvoiman määrä on kuitenkin vähentynyt 40 prosenttia. Tähän on selityksenä ulkomaisen työvoiman käyttö rakennustyömailla EU:n laajentumisen jälkeen. Ulkomaisen työvoiman käyttö

merkitsee yleensä sitä, että työntekijöiden palkat maksetaan pimeästi, mikä vähentää valtiolle maksettavia verorahoja. (Verohallinto 2012d.)

Kuittikauppa on yksi rakennusalan suurimmista ongelmista. Kuittikauppa lähtee yleensä liikkeelle siitä, että pääurakoitsijana toimiva yritys jakaa osan töistä toiselle yritykselle eli aliurakoitsijalle. Kuviossa 2 on kuvattuna, kuinka aliurakoitsijalla voi edelleen olla omia aliurakoitsijoita ja urakoitsijaketju voi venyä erittäin pitkäksi. Mitä pidemmälle urakkaketju menee, sitä todennäköisempää on, että verojen kiertäminen, pimeä työvoima ja siihen liittyvä kuittikauppa alkavat. (Rakennusteollisuus 2013.)

Kuvio 2. Urakoitsijaketju

Pimeää työtä käyttäessään aliurakoitsijat jättävät maksamatta työntekijöidensä vakuutuksia ja sosiaalimaksuja. Yritys kuitenkin tarvitsee kirjanpitoonsa jonkin kuitin pimeänä maksetuista palkoista. Tällöin aliurakoitsija päätyy yleensä ostamaan tekaistuja kuitteja niitä myyvältä yritykseltä. Tekaistuja kuitteja myyvä yritys on yleensä myös rakennusliike, jolla on laillistakin toimintaa. Rakennusliike voi kirjoittaa kuitteihin esimerkiksi, myyvänsä rakennustarvikkeita tai – työtä, jota oikeasti ei olekaan tehty. (Rakennusteollisuus 2013.) Tällöin kuittien ostaja ilmoittaa arvonlisäveron kuukausi-ilmoituksella

liian suureksi ja kuukausi-ilmoituksella ilmoitetut palkat liian pieniksi. Myös yhtiön ilmoittama verotettava tulo ja sitä kautta tulovero jäävät todellisuutta pienemmäksi. Tällöin yritys on tehnyt veropetoksen arvonlisäverotuksessa, ennakonperinnässä ja tuloverotuksessa. (Verohallinto 2012c.)

Kuittikauppaa pyörittää yleensä järjestäytynyt rikollisuus, koska kuittikaupassa syntyvät voitot ovat suuria riskeihin nähden. Kiinnijääneetkin henkilöt jatkavat helposti toimintaansa uuden yrityksen nimissä. Kuittikauppaa pyörittävät henkilöt yleensä pitävät yrityksen vain lyhyen aikaa, vain noin vuoden ja myyvät sen eteenpäin ja perustavat tilalle uusia yrityksiä. Näin kuittikauppa pääsee jatkumaan yhä edelleen. (Rakennusteollisuus 2013.)

3.2 Harmaan talouden torjunta rakennusallalla

Rakennusalan harmaata taloutta on pyritty hoitamaan monin eri tavoin. Verohallinto on yrittänyt luoda keinoja harmaan talouden vähentämiseksi, jotta verotuloja ei enää pimitettäisi. Vuosina 2008–2012 on otettu käyttöön Raksa-hanke, jonka tehtävänä on nimenomaan vähentää harmaata taloutta, kehittää ulkomaisen työvoiman valvontaa sekä ottaa käyttöön uusia valvontamenetelmiä. Raksa-hanke on toteutettu yhdessä viranomaisten sekä muiden sidosryhmien kanssa. Hankkeen tavoitteena on selvittää hyviä valvontatapoja, jotka voidaan tulevaisuudessa vakiinnuttaa toimintamenetelmiksi. Hankkeeseen kuuluu verotarkastajien sekä työsuojeluviranomaisten tekemät valvontakäynnit rakennustyömailla. Valvontakäynneillä verotarkastajat keräävät tarvitsemansa tiedot verovalvontaan sekä tarkistavat, että yritysten rekisteröitymistiedot ja muut julkiset tiedot ovat ajan tasalla. Näin pystytään varmistamaan, että rakennustyömailla toimivat yritykset ilmoittavat ja maksavat veronsa oikeansuuruisina ja ajallaan. (Verohallinto 2012e.)

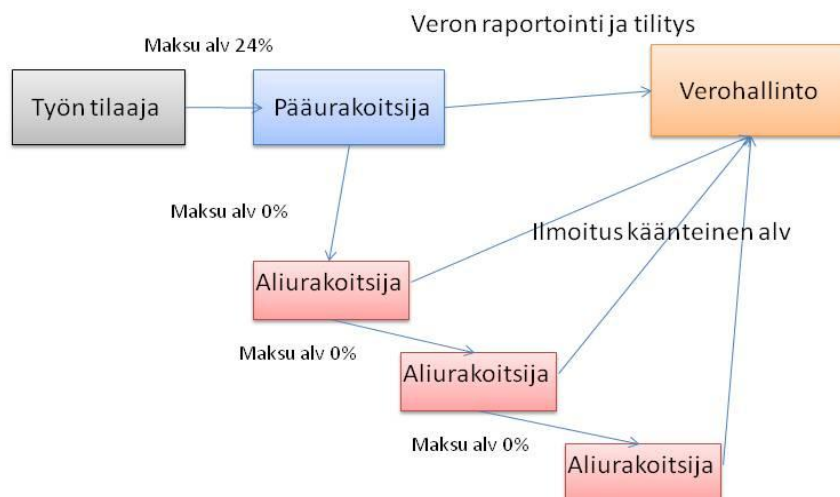
Olkiluoto 3 sekä Telakoilla työskentelevät ulkomaalaiset ovat verohallinnon järjestämiä hankkeita, joita käytetään etenkin suurilla rakennustyömailla. Näiden hankkeiden tarkoituksena on ehkäistä muun muassa pimeää työvoimaa neuvomalla, valvomalla sekä ohjaamalla asiakasta tekemään oikein. Verohallinnon tarkoituksena on ohjeistaa sekä työntekijöitä, työnantajia että yrityksiä toimimaan oikein rakennustyömailla. (Verohallinto 2012c.)

Veronumero on verohallinnon uusimpia harmaan talouden ehkäisykeinoja. Veronumeron käyttö tarkoittaa sitä, että jokaisen rakennustyömaalla työskentelevän henkilön täytyy kuljettaa mukanaan kuvallista henkilötunnistetta, jossa näkyy myös 1.9.2012 alkaen työntekijän henkilökohtainen veronumero. Veronumero pitää olla myös ulkomaisilla työntekijöillä. Veronumeron käyttö helpottaa valvonnan lisäksi, myös työmaan omaa sisäistä turvallisuuden valvontaa. (Verohallinto 2012f.)

3.3 Käännetty verovelvollisuus käytännössä

Suomessa rakentamispalveluja koskeva käännetty verovelvollisuus tuli voimaan 1.4.2011. Käännetyn verovelvollisuuden halutaan vaikuttavan ennen kaikkea sellaisiin tilanteisiin, joissa aliurakoitsija jättää myyntiensä arvonlisäveron tilittämättä. Käännetyn verovelvollisuuden tarkoituksena on, että aliurakoitsijat saavat laskuttaa palvelunsa ilman arvonlisäveroa ja vasta pääurakoitsija raportoi käännetyn arvonlisäveron myyntiensä perusteella. Käännteisellä arvonlisäverolla halutaan pyrkiä ehkäisemään tilanteita, joissa arvonlisävero jäisi alihankintaketjussa maksamatta. Käännetty verovelvollisuus siirtää jatkossa koko rakentamisurakkaan sisältyvän arvonlisäveron tilittämisen pääurakoitsijan vastuulle. Aliurakointiketjussa laskutus tapahtuu aina alimmasta portaasta pääurakoitsijaan asti käännettyä verovelvollisuutta noudattaen. (Tannila – Auranen 2011, 11-12.)

Kuvio 3. Käänteisen arvonlisäveron tilittäminen

Kuviossa 3 on esimerkki siitä, kuinka käänteisen arvonlisäveron tulisi toimia käytännössä. Kuvioista 3 nähdään, että arvonlisäveron tilittäjänä toimii pääurakoitsija. Käännetyn verovelvollisuuden käyttöönotto antaa todella suuren vastuun pääurakoitsijalle, koska jos pääurakoitsija toimii vilpillisesti eikä ilmoita arvonlisäveroa, koko rakennusurakan vero jää kertymättä valtiolle ja isojen petosten riski kasvaa. Pääurakoitsijat ovat kuitenkin yleensä rehellisempiä ja heidän taloushallintonsa on kapasiteetiltaan tehokkaampaa kuin aliurakoitsijoilla. Tästä syystä käänteisen verovelvollisuuden pitäisi vähentää huomattavasti harmaata taloutta rakennusalaalla. (Tannila – Auranen 2011, 13.)

Käännetty verovelvollisuus ei tarkoita sitä, että palvelun myynti olisi veroton. Käännettyssä verovelvollisuudessa on pikemminkin kyse siitä, kuka veron suorittaa ja missä vaiheessa. Normaalisti arvonlisäveron maksaa tuotteen tai palvelun myyjä. Käänteinen arvonlisävero tulee kuitenkin ostajan maksettavaksi myyjän sijasta. Laskutuksessa myyjä jättää myyntilaskustaan pois arvonlisäveron ja ostaja puolestaan laskee laskussa olevan ostohinnan päälle myynnistä suoritettavan arvonlisäveron ja ilmoittaa tämän omalla kausi-ilmoituksellaan myynnin verona. Rakentamispalvelu voi tulla myös ostajalla vähennykseen oikeuttavaan käyttöön, jolloin veron maksuvelvollisuutta ei

käytännössä synny. Veron maksuvelvoite syntyy vasta sitten, kun ostajalla ei ole vähennysoikeutta kyseisestä ostosta. (Tannila – Auranen 2011, 21-22.)

3.4 Rakentamispalvelun määrittäminen

AVL 31 §:n 3 momentissa on annettu tarkat määritelmät rakentamispalvelusta. Momentin ensimmäisen kohdan mukaan rakentamispalveluna voidaan pitää kiinteistöön kohdistuvaa rakennus- ja korjaustyötä sekä työn yhteydessä myydyn tavarán luovuttamista. Toisen kohdan mukaan rakentamispalvelua on myös työhön liittyvä suunnittelu, valvonta sekä niihin verrattavissa oleva palvelu. Rakennustyötä on myös maa- ja vesirakentaminen, talorakentamisen ohessa. Uuden 1.4.2011 voimaan tulleen käännetyin verovelvollisuuden soveltaminen tulee kuitenkin koskemaan vain 31 § 3 momentin ensimmäisen kohdan rakentamispalveluita. Tämä tarkoittaa sitä, että käänteisen verovelvollisuuden ulkopuolelle jää kokonaan rakennusten suunnittelu- ja valvontapalvelut muun muassa arkkitehtipalvelut sekä rakennusvalvonta. (Verohallinto 2012g.)

Uusi käännetty verovelvollisuus koskee ainoastaan palvelun, ei tavarán myyntiä. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa rakentamispalvelun yhteydessä asennetaan myös materiaaleja. Jos asennustyöt ovat kattavat, voidaan myös rakennuselementit myydä käänteistä verovelvollisuutta noudattaen. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että asennuksen osuus on riittävän suuri, pelkkä jääkaapin tai pakastimen kytkeminen ei riitä. Uuteen käänteiseen verovelvollisuuteen katsotaan siis kuuluvan rakennusten ja rakennelmien rakentaminen, korjausrakentaminen ja entisöintityöt; rakennusalueen pohjatyöt; rakennusasennustyöt, kuten sähköasennukset ja LVI-asennukset; rakentamisen viimeistelytyöt sekä rakennuskoneiden vuokraus käyttäjiin. (Tannila - Auranen 2011, 24-25.)

Rakentamispalveluissa tulee aina muistaa, että rakentamisen tulee kohdistua kiinteistöön, jotta se on käänteisen verovelvollisuuden piirissä. Arvonlisäverolain 28 §:n mukaan arvonlisäverotuksessa kiinteistönä voidaan pitää maa-aluetta, rakennusta ja pysyvää rakennelmaa. Helposti purettavissa ja siirreltävissä olevat rakennelmat eivät ole kiinteistöjä. Rakennuksella tarkoitetaan puolestaan rakennelmaa, jossa on seinät, katto sekä kiinteät perustukset.

Käänteistä verovelvollisuutta ei siis sovelleta esimerkiksi työmaalla oleviin siirrettäviin taukotupiin, jotka eivät ole pysyviä rakennelmia. Tämä tarkoittaa myös sitä, että taukotupien pystytykseen ja purkuun ei saa soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Muita taukotupien kaltaisia rakennelmia voivat olla muun muassa rakennusaidat ja – telineet, nosturit ja työmaan rakennushissit. (Verohallinto 2012g.)

Kiinteistöön voidaan lukea kuuluvan myös sellaiset koneet ja laitteet, jotka palvelevat itse kiinteistöä, muun muassa valvonta- ja hälytysjärjestelmät, kiinteistön ilmanvaihtojärjestelmät sekä hissit. Tällaisten laitteiden ja koneiden asentamisen, korjaamisen ja huollon voidaan ajatella koskevan rakentamispalvelua. Jos koneet tai laitteet eivät ole selkeästi osa kiinteistöä, esimerkiksi yhtiöiden tuotantolinjat, niiden asentamiseen, korjaukseen tai purkuun ei sovelleta käänteistä verovelvollisuutta. (Tannila – Auranen 2011, 26-27.)

Rakentamissiivous on myös kiinteä osa rakentamispalvelua. Rakennussiivoukseksi lasketaan ennen kaikkea rakennustyömaalla rakennusaikainen siivoaminen sekä tilojen loppusiivous ennen käyttöönottoa. Rakentamispalveluksi ei voida lukea jo käyttöön otettujen tilojen siivoamista. Rakennussiivouksessa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että rakennusjätteiden kuljettaminen pois työmaalta ei kuulu rakentamissiivoukseen vaan kuljetuspalveluun, joten siihen ei voida soveltaa käänteistä verovelvollisuutta. Yleisesti ottaen kuljetuspalvelut eivät kuulu käänteisen verovelvollisuuden piiriin, mutta jos kuljetus tapahtuu esimerkiksi rakennustyökoneella itse rakennuspaikalla, voidaan kuljetuspalvelu luokitella käänteisen arvonlisäveron piiriin kuuluvaksi. (Tannila – Auranen 2011, 28.)

3.5 Tavarán myynti asennettuna

Tavarán myynti ei ole käänteisen verovelvollisuuden piirissä, vaan ainoastaan palvelun myyntiin voidaan soveltaa käänteistä arvonlisäveroa. Tähán verohallinto on kuitenkin sallinut poikkeustilanteita, joissa myös tavarán myyntiin voidaan käyttää käänteistä verovelvollisuutta. Käytännössä tavarat voidaan luovuttaa osana rakentamispalvelua, jolloin kyseessä on yksi kokonaisuus, jota pidetään rakentamispalvelun myyntinä. Tästä syystä eteen tulee väkisinkin tilanteita, joissa pitää pohtia onko tavarán myynti pelkästään

tavaran myyntiä vai osa rakentamispalvelua. Tilanteista riippuen tavaran toimitukseen liittyvä asennus voi olla niin pientä, että toimitusta pidetään vain tavaran myyntinä. (Verohallinto 2012g.) Tällaisissa tapauksissa käänteistä verovelvollisuutta ei siis käytetä, vaan laskutetaan normaalisti voimassaolevan verokannan mukaisesti.

Tavaran myynnin on oleellista kohdistua kiinteistöön, jotta sitä voidaan pitää osana rakentamispalvelun myyntiä. Tilanteita, joissa tavaran myynti kohdistuu esimerkiksi kiinteistöllä oleviin koneisiin ja laitteisiin ei voida soveltaa käänteistä verovelvollisuutta. Muuhun kuin kiinteistöön kohdistuvaan tavaran myyntiin sovelletaan aina verollista myyntiä. Tavaran myyminen asennuksen ohessa edellyttää myös sitä, että asennuksen osuus on riittävän suuri. Ilman asennusta, tavaraa ei voi myöskään myydä käänteistä verovelvollisuutta noudattaen. (Tannila – Auranen 2011, 35.)

3.6 Rakentamispalvelujen säännöllinen myynti

Rakentamispalveluja koskevaa käänteistä verovelvollisuutta sovelletaan silloin, kun ostajana on elinkeinonharjoittaja, joka myy rakentamispalveluita tai suorittaa kiinteistön luovutuksia muutoin kuin satunnaisesti. Pääasiallisesti lakia on tarkoitus soveltaa rakennusyritysten välisessä liiketoiminnassa. Käännetty verovelvollisuus ei käy sellaisissa tilanteissa, joissa ostaja myy rakentamispalveluita ainoastaan poikkeuksellisesti tai yksittäisissä tilanteissa. Tästä syystä jokaisen yrityksen olisi tärkeää tarkistaa oma statuksensa rakentamispalvelun ostajana. Ostajan asemaan ei vaikuta se, myykö ostaja kyseisen ostamansa rakentamispalvelun eteenpäin vai ei. (Tannila – Auranen 2011 42.)

Ostajan kriteerin täyttymiseen vaikuttavat monet tekijät. Erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota ostajan pääsääntöiseen toimialaan ja toimintaan, palvelujen tarjoamiseen, myynnin säännöllisyyteen sekä palvelusuoritusten määrään ja laajuuteen. Tällöin on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota yhtiön tosiasialliseen toimintaan eikä pelkästään yrityksen toimialaan tai toimintaan. Kun yhtiö myy ja markkinoi säännöllisesti rakentamispalveluita, yhtiö on muutoin kuin satunnaisesti rakentamispalveluita myyvä taho. (Verohallinto 2012g.)

Tietyissä tapauksissa käänteistä verovelvollisuutta voidaan soveltaa myös silloin, kun rakentamispalvelun ostajana toimii rakentamispalvelujen myyntiä harjoittamaton elinkeinonharjoittaja. Kun tällaisen aseman omaava myyjä, myy ostamansa rakentamispalvelun eteenpäin rakentamispalveluita harjoittavalle elinkeinonharjoittajalle tai yritykselle, voidaan tapaukseen soveltaa käänteistä verovelvollisuutta. Tämän poikkeuksen avulla ehkäistään käytännön ongelmia, joita voisi syntyä, kun rakennustoimintaa harjoittavien yhtiöiden alihankintaketjuissa ei voisi olla muita kuin rakentamispalvelujen myyntiä harjoittavia elinkeinonharjoittajia. Jos välissä olisi muuta elinkeinotoimintaa harjoittavia yrittäjiä, tämä katkaisisi käännetyin verovelvollisuuden soveltamisketjun. Tällöin veronkiertoa ei pystyttäisi ehkäisemään niin tehokkaasti. (Tannila – Auranen 2011, 42-43.)

4 KÄÄNTEINEN ARVONLISÄVERO KÄYTÄNNÖSSÄ

4.1 Toiminta käytännössä

Isot rakennusalan yritykset käyttävät monesti isommilla työmailla alihankkijoita, joilta ostetaan tietyn palvelun suorittaminen työmaalla. Käytännössä on hyvin yleistä, että palveluita ostetaan pienemmiltä yrityksiltä, joten on aina tärkeää tarkistaa onko kyseessä käänteisen verovelvollisuuden piiriin kuuluva yritys. Tärkeää on myös huomioida, onko rakentamispalveluja myyvän yrityksen liikevaihto alle 8500 euroa, ja kuuluuko hän arvonlisäverorekisteriin. Tällöin ostaja ei saisi soveltaa käänteistä arvonlisäveroa, vaikka olisikin statukseltaan rakentamispalveluita muutoin kuin satunnaisesti myyvä taho. Yrityksen kuulumisen arvonlisäverorekisteriin voi helposti tarkistaa YTJ-järjestelmästä. (Tannila – Auranen 2011, 43.)

Rakennusalan käänteinen arvonlisäverovelvollisuus on otettu käyttöön 1.4.2011 alkaen. Verohallinto ohjeistaa rakentamispalveluita myyviä yrityksiä selvittämään aina ensin ostajan aseman, käänteisen arvonlisäveron noudattamisvelvollisuuden selville saamiseksi. Jos myyjä ei ole varma ostajan asemasta, tulisi aina pyytää lisäselvityksiä ostajalta. Ostajan toiminnan ei välttämättä tarvitse olla pääasiallisesti rakennustoimintaa, vaan käännettyä verovelvollisuutta voidaan soveltaa myös silloin, kun rakentamispalveluita myydään sivutoimisesti. Tällöin ostaja soveltaa käänteistä verovelvollisuutta kaikkiin rakentamispalveluita koskeviin ostoihin, vaikka ne kohdistuisivatkin ostajan omaan kiinteistöön, eikä niitä myytäisikään eteenpäin. Käänteistä verovelvollisuutta voidaan soveltaa siis melko laajassa merkityksessä. (Verohallinto 2012g.) Ostajan aseman selvittäminen voi joissakin tilanteissa olla yritykselle työlästä ja aiheuttaa enemmän ongelmia kuin ennen.

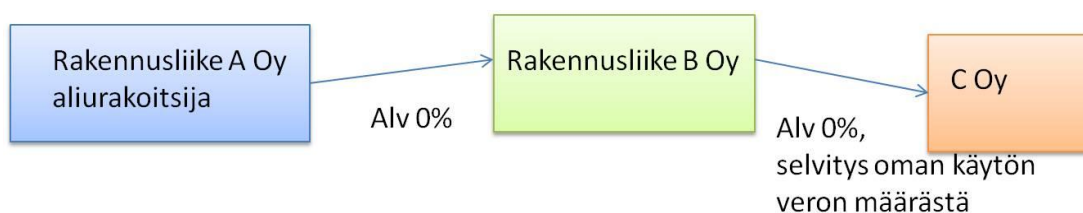
Valtion asema rakentamispalvelujen myyjänä on melko selkeä. Valtiota ei pääsääntöisesti pidetä rakentamispalveluita myyvänä tahona eli käänteistä verovelvollisuutta ei voida käyttää valtion ostamissa rakentamispalveluissa. Poikkeuksena ovat kuitenkin valtion omistamat osakeyhtiöt sekä liikelaitokset. Näitä pidetään itsenäisinä verovelvollisina, joita voidaan tapauskohtaisesti laskuttaa verottomasti. Tällaisissa tapauksissa pohditaan ostajan ase-

maa ja tarkastellaan voidaanko osakeyhtiöitä tai liikelaitoksia pitää rakentamispalveluita myyvinä tahoina. (Verohallinto 2012g.)

Kunnan asemaa rakentamispalvelujen myyjänä pohditaan yleensä kuntakohteisesti, ja sen määrittelemisen voi joissain tilanteissa olla vaikeaa. Kunnat, jotka myyvät rakentamispalveluita muutoin kuin satunnaisesti kuuluvat käänteisen verovelvollisuuden piiriin. Jokaisen kunnan olisi hyvä määrittää oma asemansa rakennuspalvelujen myyjänä, jotta yhtiöt, joilta kunnat ostavat rakentamispalveluita tietävät kuinka tulisi laskuttaa. (Kunnat.net 2012.) Kunta voi esimerkiksi pyytää rakennusliikkeitä korjaamaan tilojaan, jolloin rakennusliikkeen tulisi tietää, pitääkö kuntaa laskuttaa veron kanssa vai käänteistä verovelvollisuutta noudattaen.

4.2 Omaan lukuun rakentaminen

Käänteistä verovelvollisuutta voidaan käyttää myös silloin, kun elinkeinonharjoittaja ostaa rakentamispalveluita omaan lukuunsa. Tällöin ostajana toimiva yritys rakentaa tai rakennuttaa omille kiinteistöilleen rakennuksia tai rakennelmia myyntiä varten tai myy rakentamispalveluita hallinnassaan olevalle yhtiölle. Tällaisissa tilanteissa arvonlisävero tilitetään oman käytön säännöksen mukaan. Jotta käänteistä verovelvollisuutta voidaan soveltaa tällaisissa tilanteissa rakentamispalvelujen ostoon, tulee omaan lukuun rakentamisen olla säännöllistä. Näin halutaan estää pääurakoitsijoiden jääminen käänteisen verovelvollisuuden ulkopuolelle. (Tannila – Auranen 2011, 51-52.)

Kuvio 4. Omaan lukuun rakentaminen

Yllä olevassa kuviossa Rakennusliike B Oy rakentaa kiinteistölleen rakennuksen, joka myydään maapohjineen C Oy:lle. Osan rakennusurakasta Rakennusliike B Oy on myynyt aliurakoitsija Rakennusliike A Oy:lle. Rakennusliike B Oy on rakentamispalveluita muutoin kuin satunnaisesti myyvä yritys, jolloin Rakennusliike A Oy saa laskuttaa Rakennusliike B Oy:tä verottomasti

ja Rakennusliike B Oy soveltaa ostoon käännettyä verovelvollisuutta. Rakennusliike B Oy suorittaa oman käytön veroa urakasta aiheutuneiden välittömien ja välillisten kustannusten perusteella. Tässä tapauksessa ei ole kyse normaalista rakentamispalvelujen myyntitilanteesta, koska C Oy ei ole rakentamispalveluita myyvä taho. Tässä tapauksessa on kuitenkin kyse omaan lukuun rakentamisesta ja tapaukseen sovelletaan oman käytön verotuksen säännöksiä. Tällöin Rakennusliike B Oy ei laskuta C Oy:tä arvonlisäverollisella hinnalla, vaan antaa C Oy:lle selvityksen maksamastaan oman käytön veron määrästä. C Oy saa selvityksen perusteella vähennysoikeuden Rakennusliike B Oy:n maksaman arvonlisäveron osalta, jos hankinta tulee C Oy:lle vähennykseen oikeuttavaan käyttöön.

4.3 Käänteisen arvonlisäveron raportointi ja laskutus

Rakentamispalvelun myynnissä myyjä on aina laskunantovelvollinen, vaikka ostaja olisikin veronmaksuvelvollinen. Myyjän tulee huolehtia laskunsa oikeellisuudesta sekä varmistettava ostajan asema rakentamispalvelujen ostajana. Kun rakentamispalvelu myydään verollisena, laskuun merkitään voimassa olevan verokannan mukainen verollinen hinta. Jos rakentamispalvelun myyntiin sovelletaan käänteistä arvonlisäveroa, laskuun ei merkitä voimassa olevaa verokantaa eikä veron määrä. Laskussa on tällöin veroton hinta. Verottomassa laskussa tulee aina näkyä verottomuuden peruste eli AVL 8 c§ tai Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivin 2006/112/EY artiklaan 199. (Tannila – Auranen 2011, 78-79.)

Rakentamispalvelujen myyntiä koskevissa laskuissa olisi myös tärkeää kiinnittää huomiota myytävän palvelun kuvaukseen. Tämä usein määrittää sen, onko kyseessä rakentamispalvelujen myynti vai verollinen myynti. Jos myyjä tekee vahingossa virheellisen laskun, jossa näkyy verokanta ja veron määrä, vaikka kyse on rakentamispalvelun myynnistä, tulee ostajalle toimittaa uusi korjattu lasku. Uudessa korjatussa laskussa tulee olla viittaus alkuperäiseen laskuun. Mikäli ostaja maksaa verollisen hinnan, hän on maksanut ylihintaa veron määrän verran. Tästä huolimatta ostajan tulee raportoida ostostaan käännetty arvonlisävero. (Verohallinto 2012g.)

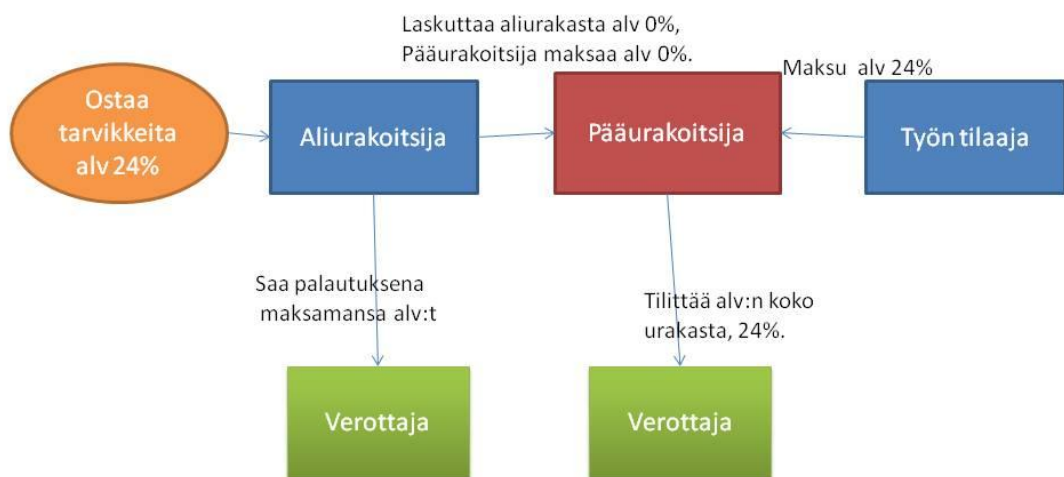
Käännetyn arvonlisäveron piiriin kuuluvat rakentamispalvelujen myynnit ja ostot sekä ostoista tilitettävä käänteinen arvonlisävero tulee raportoida kausiveroilmoituksella omilla riveillään. Arvonlisäveron kausi-ilmoitukseen on erikseen lisätty kohdat käänteistä arvonlisäveroa varten. Kausiveroilmoituksen kohdat 319 Rakentamispalvelujen myynnit, 320 Rakentamispalvelun ostot, 318 Vero rakentamispalvelujen ostoista sekä 307 Kohdekuukauden vähennettävä vero ovat rakentamispalveluita käyttäviä yrityksiä varten (liite 1). Näihin kohtiin yrityksen tulee merkitä käyttämänsä käänteiseen arvonlisäveroon kuuluvat rakentamispalvelujen ostot, myynnit, veron määrän sekä mahdollisen vähennysoikeuden käännetyn arvonlisäveron määrästä. (Tannila – Auranen 2011, 80.)

4.4 Käänteisen arvonlisäveron vaikutukset yrityksen kassavirtaan

Käytännössä arvonlisäveroa ei makseta silloin, kun rakentamispalveluita myydään ostajan aseman täyttävälle osapuolelle. Jos palvelu myydään vielä eteenpäin, myyntiin kohdistuvista kustannuksista on edelleen olemassa vähennysoikeus. Tällaisissa tapauksissa arvonlisäverolaskelma on yrityksellä jatkuvasti negatiivinen. (Tannila- Auranen 2011, 85.) Tämä on yleistä etenkin aliurakoitsijoiden kohdalla, koska heillä vähennettävät arvonlisäverot ovat yleensä suuremmat, kuin myynnistä suoritettavat arvonlisäverot. Aliurakoitsija siis maksaa ostoistaan arvonlisäveron, mutta myydessään palvelua eteenpäin hän ei voi lisätä arvonlisäveroa myyntihintaan. Tällöin hänen pitää ilmoittaa ostojen arvonlisävero verohallinnolle ja odottaa arvonlisäveron palautusta. Negatiivinen arvonlisävero palautetaan yleensä verotililtä viipymättä asiakkaalle. Poikkeuksena ovat sellaiset tilanteet, joissa verotilillä onkin maksamattomia veroja, esimerkiksi työnantajasuorituksia tai muita kausiveroilmoituksella ilmoitettavia veroja. Jos verotilillä on saldoa, negatiivista arvonlisäveroa käytetään niiden maksamiseen ja mahdollisesti jäljelle jäänyt negatiivinen arvonlisävero palautetaan maksamisen jälkeen asiakkaalle. (Verohallinto 2012g.) Verohallinto valvoo kuitenkin erittäin tarkasti rakennusalaan, joten negatiivinen arvonlisävero ei palaudu aina niin nopeasti kuin pitäisi. Normaalisti arvonlisäveron tulisi palautua asiakkaalle kohdekautta seuraavan kuukauden 12 päivään mennessä. Esimerkiksi tammikuun arvonlisäveron tulisi palautua viimeistään maaliskuun 12 päivä. Arvonlisäveropalautuksien pitkit-

tyminen vaikuttaa usein haitallisesti yritysten kassavirtaan (Tannila – Auranen 2011, 85.)

Rakentamispalvelusta suoritettava arvonlisäveron tilittäminen jää yleensä pääurakoitsijana toimivalle yritykselle. Rakentamispalvelun myynti loppuasiakkaalle on pääsääntöisesti verollinen, jolloin myynnin vero ilmoitetaan ja maksetaan normaalisti. Pääurakoitsijat saavat aliurakoitsijoilta myös verottomia ostolaskuja, joista pääurakoitsijan tulee raportoida käännetty vero ja tehdä vastaava vähennys. Pääurakoitsija ei maksa ostolaskuista arvonlisäveroa aliurakoitsijalle, eikä arvonlisäveron osuutta tarvitse muutenkaan rahoittaa. Tämä jättää pääurakoitsijan kassavirtaan positiivisen vaikutuksen. Pääurakoitsijan ja aliurakoitsijan välisten verottomien ostolaskujen tulee kuitenkin liittyä käsillä olevaan urakkaan, muutoin ne eivät ole verottomia. Käänteinen arvonlisävero siirtää koko urakasta tilitettävän arvonlisäveron näin ollen pääurakoitsijan vastuulle, eikä myynnin veroa kerry enää lainkaan aliurakoitsijaketjussa. (Tannila – Auranen 2011, 86.)

Kuvio 5. Käänteisen arvonlisäveron raportointi

Kuviossa 5 tarkastellaan käänteisen arvonlisäveron raportointia sekä maksamista verottajalle. Kuten kuviosta 5 voi nähdä, aliurakoitsija maksaa osto-

taan arvonlisäverollisen hinnan. Aliurakoitsija ei kuitenkaan saa laskuttaa arvonlisäveroa myydessään rakentamispalvelun. Tällöin aliurakoitsijan kasvirtaan jää negatiivinen vaikutus, joka korjaantuu vasta sitten, kun verottaja on palauttanut negatiivisen arvonlisäveron. Pääurakoitsija puolestaan ostaa palveluita verottomana, mutta myy rakentamispalvelun arvonlisäverolliseen hintaan. Tästä syystä hänelle jää positiivinen vaikutus kassavirtaan, ja arvonlisäveroa tulee yleensä maksaa verottajalle.

4.5 Käänteisen arvonlisäveron vaikutukset

Käänteinen arvonlisävero on selkeästi kasvattanut arvonlisäveron tuottoa rakennusalaalla. Verohallinnon tutkimusten mukaan arvonlisäveron tuotto olisi kasvanut jopa 75 miljoonaa euroa. (Helsingin sanomat 2012.) Käänteinen arvonlisävero on siis selvästi vähentänyt lakisääteisten maksujen raportoinnin ja maksamisen laiminlyömistä. Käänteinen arvonlisävero näyttäisi siis olevan toimiva ratkaisu rakennusalan ongelmiin, eikä sen ole huomattu aiheuttavan ainakaan vielä uudenlaisia harmaan talouden ongelmia. Kuittikaupan käänteinen arvonlisävero ei odotusten mukaisesti ole pystynyt vaikuttamaan, mutta kuittikaupan hyötyjä se on vähentänyt. Kuittikaupasta ei voi kaikissa tilanteissa enää hyötyä niin paljon, koska osassa kuiteista ei ole enää arvonlisäveroa. (Helsingin sanomat 2012.)

Rakennusteollisuus on teettänyt kyselyn käännetyin arvonlisäverovelvollisuuden vaikutuksista rakennusalaan. Kyselyyn vastasi 286 yritystä. Kyselyn tulokset paljastivat, että käänteisen arvonlisäveron suurimmat ongelmat liittyvät tulkintaepäselvyyksiin ja niihin liittyviin veroriskeihin. Arvonlisäveron palautusajat ovat olleet myös pitkiä, mikä aiheuttaa yrityksille maksuvalmiuden heikkenemistä. Nämä olivat yrittäjien mielestä suurimmat ongelmat käänteisen arvonlisäveron käytössä. Kyselystä kävi hyvin ilmi, että itse rakentamispalvelun määrittäminen on ollut yrityksille vaikeaa. Tilanteissa, joissa myydään sekä rakentamispalveluja että tavaraa, ovat muodostuneet usein vaikeiksi. Yrityksillä on ilmeisesti ollut laskutusvaikeuksia, kun he miettivät kuuluko myös palvelun ohessa myyty tavarat käännetyin arvonlisäveron piiriin. Tuloksista kävi kuitenkin myös ilmi, että pääasiassa yrittäjät ovat olleet tyytyväisiä käänteiseen arvonlisäveroon, koska se on selkeyttänyt toimintatapoja. (Rakennusteollisuus 2012.)

4.6 Opinnäytetyön toimeksiantaja

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Lapin läänin alueella toimiva osakeyhtiö, Yritys X. Yritys X:ssä on neljä osakasta ja se on perustettu vuonna 2011. Yritys X:n ensimmäisen tilikauden liikevaihto oli noin 610 000 euroa. Toiminnan vakiintuessa, liikevaihto tulee todennäköisesti kasvamaan tulevilla tilikausilla. Toistaiseksi yritykseen ei ole palkattu työntekijöitä, vaan työnteko on hoitunut osakkaiden toimesta. Toiminnan kasvaessa ja vakiintuessa lisätyövoima on mahdollista. Yrityksen päätoimiala on LVI – urakointi, - myynti sekä huolto. LVI-asennukset kuuluvat keskeisesti käänteisen arvonlisäveron piiriin, joten siihen tulee soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Yritys X on toiminut tähän asti rakentamispalveluja myydessään aliurakoitsijan asemassa ja pääsääntöisesti myynyt rakentamispalveluja eteenpäin. Muutaman kerran he ovat myös ostaneet rakentamispalveluja muilta aliurakoitsijoilta. Yritys X on vielä sen verran uusi yritys, että tällä hetkellä he ovat toimineet lähinnä aliurakoitsijoina. Yritykset, jotka toimivat pääurakoitsijana ovat vastuussa rakennusurakasta, ja vastaavat sopimuksen mukaisista johtovelvollisuuksista. Pienet yritykset toimivat harvoin pääurakoitsijoina, koska heillä ei ole siihen riittävää kapasiteettia.

Käänteisen arvonlisäveron tuomat muutokset ovat näkyneet toimeksiantajalla lähinnä laskutuksessa. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää käänteisen arvonlisäveron käyttöä erilaisissa tilanteissa, jotta laskuttaminen olisi toimeksiantajalle selkeämpää. Tutkimusmenetelmänä haastatellaan toimeksiantajaa käänteisen arvonlisäveron käytöstä. Tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Haastattelussa pyritään selvittämään yrityksen suurimmat tulkintaongelmat käänteisen arvonlisäveron käytössä, sekä saamaan yleistä mielipidettä käänteisestä arvonlisäverosta. Haastattelu toteutettiin toimeksiantajan työtiloissa. Haastattelu toteutettiin kasvotusten ja saadut vastaukset tallennettiin tekstimuotoisena tietokoneelle. Haastattelukysymykset löytyvät opinnäytetyön lopusta, liitteestä kaksi.

Toimeksiantajan puolelta opinnäytetyön tutkimusongelmaksi nousi selkeästi käänteisen arvonlisäveron tuomat muutokset yrityksen laskutukseen. Toimeksiantajalla ei ollut selkeää kuvaa käänteisen arvonlisäveron käytöstä eri tilanteissa, vaan lähinnä peruseräpäätökset olivat selvillä. Toimeksiantaja osasi

laskuttaa käänteisen arvonlisäveron mukaan, mutta vähänkin erilaisemmat tilanteet aiheuttivat ongelmia. Näihin ongelmiin ei ole ollut helppoa tai nopeaa etsiä oikeita vastauksia. Verohallinnolla ei ole ollut riittävän selkeää ohjeistusta käänteisen arvonlisäveron käyttöön. Haastattelun avulla pyrittiin nostamaan esiin suurimmat ongelmakohdat ja keksimään ratkaisut niihin.

4.7 Toimeksiantajan haastattelun tulokset

Käänteisen arvonlisäveron käyttö on aiheuttanut toimeksiantajalle vaikeuksia etenkin rakentamispalvelun määrittämisessä, sekä käänteisen arvonlisäveron käytöstä poikkeustilanteissa. Verohallinto on antanut erittäin paljon ohjeistuksia käänteisen arvonlisäveron käytöstä erilaisissa tilanteissa, mutta monet asiat tuntuvat olevan vielä tulkinnanvaraisia. Tulkintavaikeudet aiheuttavat käänteisen arvonlisäveron väärinkäyttöä ja lisäävät veroriskiä. Esimerkiksi Yritys X osti rakennusvalvonta sekä – suunnittelupalveluja toiselta yritykseltä, mutta laskutti virheellisesti verottomalla laskulla vaikka rakennussuunnittelu sekä – valvonta eivät kuulu käänteisen verovelvollisuuden piiriin. (Liite 2.)

Yritys X:n laskutuksesta noin 20–30 prosenttia on käänteisen arvonlisäveron piirissä. Käänteisen arvonlisäveron käyttämisen oppimisen koettiin vievän paljon aikaa muun työn ohessa. Koko laskutuksesta se on kuitenkin vain noin neljännes, mutta vaatisi erittäin paljon aikaa, jotta sitä oppisi soveltamaan varmasti oikein. Ohjeistuksen tulisi olla selkeämpää ja paremmin jäsenneltyä, jotta tarvittavat tiedot olisi helposti opittavissa ja sovellettavissa. Toimeksiantajalla oli erään laskun kohdalla ollut ongelmana kunnan asema rakentamispalvelujen ostajana. Kunta oli ostanut Yritys X:ltä rakentamispalveluja, mutta Yritys X ei ollut varma, tulisiko kuntaa laskuttaa verollisesti vai verottomasti. Tosiasiassa kunnan tulisi selvittää asemansa rakentamispalvelujen ostajana ja ilmoittaa asemansa kuntaa laskuttaville yrityksille. Näin yritykset tietäisivät pitääkö lasku lähettää verollisena vai verottomana. (Liite 2.)

Yritys X ei ole kokenut vaikeaksi laskuttamista pääurakoitsijan tai aliurakoitsijan asemassa. Nämä tuntuvat olevan varsin selkeitä asioita. Yritys X tietää, että pääurakoitsijan asemassa yritys laskuttaa lopullisen myynnin verollisella hinnalla. Aliurakoitsijana toimiessaan laskut ovat puolestaan verottomia. Tämä asia ei ole aiheuttanut vaikeuksia laskutuksessa. Suurin ongelma on sel-

keästi rakentamispalvelujen määrittämisessä. Myös erilaiset poikkeustilanteet aiheuttavat lisätyötä, kun tarvittavaa tietoa pitää etsiä ensin internetistä ja sen jälkeen yrittää tulkita ohjeistusta oikein. Verohallinnon säännöksiä ja ohjeita ei aina osata tulkita oikein, jolloin käänteistä arvonlisäveroa voidaan helposti soveltaa väärin. (Liite 2.)

Harmaa talous on suuri ongelma rakennusalan ja käänteisen arvonlisäveron avulla on pyritty saamaan edes osa rakennusalan harmaasta taloudesta kuriin. Kuittikauppaan käänteinen arvonlisävero ei pysty vaikuttamaan, mutta lakisääteisten maksujen sekä arvonlisäveron tilittämättä jättämiseen käänteisellä arvonlisäverolla on ollut huomattava vaikutus. Yritys X:n mielestä käänteinen arvonlisävero vähentää osaltaan harmaata taloutta, mutta ei ole riittävä ratkaisu ongelmiin. Käänteisen arvonlisäveron käyttöön tuntui olevan hie- man negatiivinen sävy, eikä sen uskota poistavan ongelmia riittävästi. Kään- teisen arvonlisäveron tuomat hyödyt koettiin melko pieniksi yrittäjätasolla, valtiolle käänteisen arvonlisäveron hyöty koettiin suuremmaksi. (Liite 2.)

Suurimmat käänteisen arvonlisäveron tuomat haitat koettiin Yritys X:ssä lisä- työnä, menetettynä työaikana sekä epävarmuutena laskutuksessa. Käänteisen arvonlisävero on myös sen verran uusi asia, että säännökset eivät ole vielä riittävän tarkkoja, mikä myös aiheuttaa vaikeuksia käänteisen arvon- lisäveron käyttöönotossa. Yritys X on toiminut tähän asti aliurakoitsijan ase- massa rakentamispalveluja myydessään. Yritys X koki, että aliurakoitsijana toimiessa, käänteinen arvonlisävero vaikuttaa erittäin negatiivisesti yrityksen kassavirtaan, koska arvonlisäveron palautuksia joutuu odottamaan. Kassavir- taan syntyy häiriöitä myös silloin, kun joudutaan lähettämään korjauslasku väärin tehdyn laskun tilalle, esimerkiksi käänteisen arvonlisäveron kanssa. Laskun maksu asiakkaalta myöhästyy, jos välissä tulee lähettää korjauslas- kuja. Yritys X ei kokenut hyötyvänsä käänteisen arvonlisäveron käyttämisestä, vaan uskoo, että valtio hyötyy käänteisen arvonlisäveron käytöstä enem- män. Epäilystä kuitenkin herättivät, käänteisen arvonlisäveron aiheuttamat kustannukset suhteessa saatuihin hyötyihin. Käänteisen arvonlisäveron ei uskota olevan riittävä keino poistamaan rakennusalan harmaata taloutta. (Liite 2.)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön lähtökohtana oli lähetä selvittämään käänteisen arvonlisäveron tuomia muutoksia yrityksille. Toimeksiantajan puolelta suurimmaksi ongelmaksi koettiin käänteisen arvonlisäveron tuomat muutokset yrityksen laskutukseen. Toimeksiantajalla tuntui olevan vaikeuksia laskutuksessa, etenkin erilaisissa poikkeustilanteissa. Internetissä on paljon tietoa käänteisestä arvonlisäverosta, mutta monissa tilanteissa, niitä tuntui olevan hankala soveltaa käytäntöön. Opinnäytetyössä käydään aluksi yleisesti läpi käänteistä arvonlisäveroa, minkä jälkeen sitä pohditaan käytännön tilanteissa. Tällä tavoin halutaan tuoda esille, miten käänteistä arvonlisäveroa tulisi käyttää.

Opinnäytetyön tutkimusosio toteutettiin toimeksiantajaa haastattelemalla. Haastattelu kasvotusten, oli tutkimusmenetelmänä hyvä, koska keskustellessa saa paremman kuvan aiheesta ja keskustellessa voi tulla esiin muita tärkeitä seikkoja, joita haastattelija ei ole itse huomannut ajatella. Haastattelussa pystyi myös painottamaan niitä osa-alueita, jotka aiheuttivat eniten vaikeuksia. Haastattelun avulla sai hyvän kuvan käänteisen arvonlisäveron tuomista keskeisimmistä muutoksista. Haastattelun avulla selvisi myös hyvin, mitkä tekijät aiheuttavat vaikeuksia yrityksen laskutukseen. Haastattelu oli tutkimusmenetelmänä hyvä ja tehokas.

Uuden käänteisen arvonlisäverojärjestelmän käyttöönotto on parantanut paljon harmaan talouden tilannetta rakennusallalla. Käänteisen arvonlisäveron käyttö on vähentänyt lakisääteisten maksujen maksamatta jättämistä ja lisännyt reilusti arvonlisäveron tuottoa verohallinnolle. Käänteisellä arvonlisäverolla on pystytty puuttumaan hyvin ennen kaikkea pitkien aliurakoitsijaketjujen toimintaan. Aikaisemmin aliurakoitsijaketjuissa arvonlisävero on helposti jäänyt raportoimatta ja maksamatta. Uuden arvonlisäverojärjestelmän myötä päävastuu arvonlisäveron tilittämisestä on siirtynyt pääurakoitsijalle, mikä tuntuisi olevan toimiva ratkaisu. Enää arvonlisävero ei jää niin helposti raportoimatta ja maksamatta kuin aikaisemmin. Käänteinen arvonlisävero on siis toiminut halutulla tavalla ja vähentänyt rakennusalan ongelmia.

Käänteisen arvonlisäverojärjestelmän käyttöönotto on tuonut omat sopeutusvaikeutensa yrityksille. Yritysten suurin ongelma tuntuu olevan rakenta-

mispalvelujen määrittämisessä, kuten myös haastattelusta kävi ilmi. Verohallinnon ohjeet eivät ilmeisesti ole tarpeeksi selkeitä, jotta niitä pystyttäisiin tulkitsemaan helposti ja soveltamaan nopeasti. Käänteisen arvonlisäveron käytön kunnollinen opettelu tuntuisi vaativan yrittäjiltä paljon aikaa ja kärsivällisyyttä. Rakennusteollisuuden teettämässä haastattelussa yritysten oli vaikea määritellä rakentamispalvelu itsessään, sekä tilanteet, joissa myydään sekä tavaraa että rakentamispalvelua. Myös kiinteistön määrittely oli monille yrityksille vaikeaa. Ajan myötä verohallinnon ohjeet tulevat todennäköisesti selkeytymään ja käänteisen arvonlisäveron käyttö helpottuu yritysten näkökulmasta. Toistaiseksi käänteinen arvonlisävero aiheuttaa kuitenkin paljon tulkintavaikeuksia, mikä johtaa käänteisen arvonlisäveron väärinkäyttöön.

Suuri ongelma käänteisen arvonlisäveron käytössä on myös yrityksille palautettavat arvonlisäverot. Yleensä aliurakoitsijat myyvät rakentamispalveluja verottomasti, mutta maksavat rakentamista varten tarvittavista ostoista veron. Tällöin aliurakoitsija maksaa ostoista arvonlisäveron, mutta ei pysty laskuttamaan arvonlisäveroa omassa myynnissään. Tällöin aliurakoitsija ilmoittaa ostojen arvonlisäverovähennykset verohallinnolle ja odottaa, että verohallinto palauttaa tämän summan palautettavana verona. Monesti nämä palautettavat verot viivästyvät ja yritykset joutuvat odottamaan pitkiäkin aikoja veronpalautusta, tämä voi aiheuttaa aliurakoitsijalle negatiivisen vaikutuksen kassavirtaan. Tämä voi pahimmassa tapauksessa aiheuttaa yritykselle maksuvaikeuksia. Tähän verohallinnon olisi myös syytä puuttua, jotta veronpalautukset saataisiin hoidettua kohtuullisessa ajassa, eivätkä yritykset kärsisi turhaan liian pitkistä odotusajoista.

Uskon, että käänteinen arvonlisäverojärjestelmä on toimiva ratkaisu rakennusalalla ilmeneviin harmaan talouden ongelmiin. Kaikkia ongelmia, kuten kuittikauppaa käänteinen arvonlisävero ei pysty ratkaisemaan, mutta arvonlisäveronkiertoa sillä pystytään ehkäisemään. Jotta käänteinen arvonlisävero saataisiin toimimaan paremmin, tulisi sen käyttöön tulla verohallinnolta selkeämmät ohjeet, joita yrittäjien olisi helpompaa tulkita. Tällä hetkellä monet yrittäjät luultavasti käyttävät käänteistä arvonlisäveroa väärin, mikä voi tietyissä tapauksissa aiheuttaa suuriakin kustannuksia valtiolle. Laskutuksessa voidaan helposti tehdä virheitä, jos luullaan että jokin palvelu kuuluu käänteisen arvonlisäveron piiriin, kuten haastattelustakin kävi ilmi. Käänteisen ar-

vonlisäveron käytössä on paljon erilaisia poikkeustilanteita, riippuen siitä mihin rakentaminen kohdistuu. Esimerkiksi rakennusmateriaalien kuljetus rakennustyömaalla kuuluu käänteisen arvonlisäveron piiriin, mutta rakentamispalvelujen kuljettaminen rakennustyömaalle puolestaan ei. Kaikkien näiden säännösten ja poikkeusten oppiminen vaatii yrittäjältä yksinään jo paljon. Sen lisäksi tulisi aina olla yhteydessä ostajaan ja selvittää hänen asemansa rakentamispalvelujen ostajana. Tämä vaatii enemmän yhteistyötä asiakkaiden kanssa kuin aiemmin. Uskon, että selkeämmillä ja vakiintuneimmilla säännöksillä pystytään parantamaan käänteisen arvonlisäveron käyttöä yritysten toiminnassa.

Opinnäytetyöprosessi on ollut mielenkiintoinen ja välillä hieman haastava. Käänteiseen arvonlisäveroon liittyy niin paljon asioita, että en yhtään ihmettele, jos useilla yrityksillä on vaikeuksia määrittää mikä kaikki kuuluu käänteisen arvonlisäveron piiriin. Opinnäytetyöprosessin aikana olen joutunut monesti itsekkin pohtimaan erilaisia tilanteita, sekä miten niissä tulisi toimia. Suhtaudun kuitenkin positiivisesti käänteisen arvonlisäveron käyttöön ja uskon, että sen käytöllä on hyvät tulokset harmaan talouden torjumisessa rakennus-alalla. Haastattelun sekä rakennusteollisuuden teettämän tutkimuksen perusteella yritykset tuntuvat suhtautuvan negatiivisemmin käänteisen arvonlisäveron tuomiin hyötyihin. Kun käänteinen verojärjestelmä saadaan toimivammaksi, ennen kaikkea yritykset saavat apua käänteisen arvonlisäveron käyttöön, uskon että järjestelmä on melko toimiva. Mielenkiintoisinta opinnäytetyötä tehdessä, oli lukea yritysten mielipiteitä käänteisen arvonlisäveron toimivuudesta sekä haastatella toimeksiantajaa aiheesta. Tästä huomasi parhaiten, mitkä asiat oikeasti ovat yrityksille vaikeita ja mihin tilanteisiin tarvittaisiin vielä parannuksia.

LÄHTEET

- Ahlajärvi, S. – Joki-Korpela, T. – Jokinen, M. – Kontu, J. – Vilppula, T. 2002. Käytännön arvonlisäverotus. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Harmaa talous 2013. Mitä on harmaa talous ja talousrikollisuus. Osoitteessa <http://www.mustatulevaisuus.fi/02.01.2013>.
- Helsingin sanomat. Selvitys: Rakennusalan käännetty alv kasvatti verotuottoja. Osoitteessa <http://www.hs.fi/talous/Selvitys+Rakennusalan+k%C3%A4%C3%A4nnetty+alv+kasvatti+verotuottoja/a1305622708132>. 27.11.2012.
- Kunnat.net. Rakentamispalveluiden käännetty arvonlisäverovelvollisuus kunnissa. Osoitteessa <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/kuntatalous/verotus/arvonlisaverotus/rakentamispalvelujen-arvonlisaverovelvollisuus/Sivut/default.aspx>. 20.4.2012.
- Myrsky, M. – Ossa, J. 2008. Verotuksen perusteet. Helsinki. Talentum.
- Rakennusteollisuus. Kuittikauppa. Osoitteessa <http://www.rakennusteollisuus.fi/RT/K%C3%A4%C3%A4nnetty+ALV/Kuittikauppa/>. 4.1.2013.
- Rakennusteollisuus. Käännetty arvonlisävero rakennusalaalla. Osoitteessa <http://www.rakennusteollisuus.fi/RT/K%C3%A4%C3%A4nnetty+ALV/>. 19.2.2013.
- Rakennusteollisuus 2012. Rakennusteollisuus RT:n kysely käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden vaikutuksista rakennusalaan – yhteenve-to tuloksista 17.4.2012.
- Tannila, E. – Auranen, K. 2011. Rakentamispalvelujen käännetty arvonlisävero. Hämeenlinna. Kariston Kirjapaino Oy.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. Harmaan talouden torjunta. Osoitteessa <https://www.tem.fi/?s=4769>. 6.11.2012.
- Verohallinto 2012a. Arvonlisäverokantojen muutos 1.1.2013. Osoitteessa [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Verokannat/Arvonlisaverokantojen_muutos_112013\(25811\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Verokannat/Arvonlisaverokantojen_muutos_112013(25811)). 20.12.2012.
- Verohallinto 2012b. Milloin kausiveroilmoitus annetaan. Osoitteessa <http://portal.vero.fi/Public/default.aspx?uielementsiz=2&nodeid=7959>. 16.1.2012.
- Verohallinto 2012c. Rakennusalan harmaan talouden torjunta. Osoitteessa <http://vero.fi/fi->

FI/Tietoa_Verohallinnosta/Rakennusalan_harmaan_talouden_torjunta(18486). 9.10.2012.

Verohallinto 2012d. Tilannekuvia harmaasta taloudesta. Harmaa talous 2011. Osoitteessa [http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tilannekuvia_harmaasta_taloudesta\(21527\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tilannekuvia_harmaasta_taloudesta(21527)). 13.11.2012.

Verohallinto 2012e. Rakennusalan valvontahanke. Osoitteessa [http://tax.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Rakennusalan_verovalvontahanke\(18488\)](http://tax.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Rakennusalan_verovalvontahanke(18488)). 9.10.2012.

Verohallinto 2012f. Veronumero. Osoitteessa <http://www.vero.fi/veronumero>. 19.6.2012.

Verohallinto 2012g. Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus. Osoitteessa [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/2012/Rakennusalan_kaannetty_arvonlisaverovelv\(20031\)#ostajanjamyyjaasema](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/2012/Rakennusalan_kaannetty_arvonlisaverovelv(20031)#ostajanjamyyjaasema). 21.3.2012.

Verohallinto 2011. Ulkomaalaisen rekisteröinti arvonlisäverovelvolliseksi Suomessa. Osoitteessa [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Kansainvaliset_tilanteet/Yritykset/Ulkomaalaisen_rekisterointi_arvonlisaver\(14692\)#Ulkomainenelinkeinonhajoittaja](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Kansainvaliset_tilanteet/Yritykset/Ulkomaalaisen_rekisterointi_arvonlisaver(14692)#Ulkomainenelinkeinonhajoittaja). 4.5.2011.

Äärilä, L. – Nyrhinen, R. 2002. Arvonlisäverotus käytännössä. Juva: WSOY.

LIITTEET

Kausiveroilmoitus

Liite 1

Toimeksiantajan haastattelu

Liite 2

KAUSIVEROILMOITUS

Liite 1

Lomake palautetaan osoitteeseen:

VEROHALLINTO
Kausiveroilmoitusten optinen lukupalvelu
PL 5000
00053 VERO

KAUSIVEROILMOITUS K

Jos korjaatte aiemmin ilmoitettuja tietoja, ilmoittakaa vain muutosten määrät.

Kausiveroilmoitukseen ei saa liittää mitään liitteitä.

Verovelvollisen nimi	010 Y-tunnus tai henkilötunnus

ARVONLISÄVERON TIEDOT

050 Ilmoitusjakso	052 Kohdekausi	053 Vuosi
☐ Kuukausi ☐ Neljännesvuosi ☐ Vuosi		
Vero kotimaan myynnistä verokannoittain	euro	snt
301 24 %:n vero		
302 14 %:n vero		
303 10 %:n vero		
305 Vero tavarastoista muista EU-maista		
306 Vero palveluostoista muista EU-maista		
318 Vero rakentamispalvelun ostoista (käännetty verovelvollisuus)		
307 Kohdekauden vähennettävä vero		
317 Alarajahuojennuksen määrä		
308 Maksettava vero / Palautukseen oikeuttava vero (-)		
309 0-verokannan alainen liikevaihto		
311 Tavaroiden myynnit muihin EU-maihin		
312 Palveluiden myynnit muihin EU-maihin		
313 Tavarastot muista EU-maista		
314 Palveluostot muista EU-maista		
319 Rakentamispalvelun myynnit (käännetty verovelvollisuus)		
320 Rakentamispalvelun ostot (käännetty verovelvollisuus)		
Ei alv-toimintaa		
054 Kohdekausi -alku	055 Vuosi	056 Kohdekausi -loppu
		057 Vuosi

TYÖNANTAJASUORITUSTEN TIEDOT

050 Ilmoitusjakso	052 Kohdekausi	053 Vuosi
☐ Kuukausi ☐ Neljännesvuosi		
	euro	snt
601 Ennakonpidätyksen alaiset palkat ja muut suoritukset		
602 Toimitettu ennakonpidätys		
605 Lähdeveron alaiset palkat ja muut suoritukset		
606 Lähdevero palkoista yms.		
609 Sosiaaliturvamaksun alaiset palkat		
610 Maksettava työnantajan sosiaaliturvamaksu		
Ei palkanmaksua		
054 Kohdekausi -alku	055 Vuosi	056 Kohdekausi -loppu
		057 Vuosi

Arvonlisäveron alarajahuojennukseen oikeutettu täyttää

	euro	snt
315 Alarajahuojennukseen oikeuttava liikevaihto		
316 Alarajahuojennukseen oikeuttava vero		
Alarajahuojennuksen määrä (siirretään kohtaan 317)		

Päiväys	Allekirjoitus ja nimen selvennys	042 Puhelin

VEROH 4001/1 1 2013

K

1. Onko käänteinen arvonlisävero aiheuttanut tulkintaongelmia laskutuksessa tai yrityksen toiminnassa?
1. Jos tulkintaongelmia on ollut, mistä ne johtuvat? Esimerkiksi rakentamispalvelun määrittäminen, ostajan/myyjän asema vai jokin muun syy?
2. Laskuttaako yrityksenne paljon käänteisen arvonlisäveron mukaan?
3. Tiedätkö miten laskutus eroaa pääurakoitsijan ja aliurakoitsijan välillä?
4. Jos ette ole vielä olleet pääurakoitsijan asemassa, tiedätkö miten hoidatte laskutuksen eri asiakkaiden kanssa? Esimerkiksi ostot aliurakoitsijalta/ myynti lopulliselle asiakkaalle.
5. Uskotteko, että käänteisen arvonlisäveron käyttöönotosta on hyötyä rakennusallalla, muun muassa harmaan talouden torjunnassa?
6. Minkä uskot olevan käänteisen arvonlisäveron tuoma suurin hyöty tai haitta yrityksille?
7. Onko käänteinen arvonlisävero aiheuttanut koskaan ylimääräisiä kustannuksia yrityksellenne? Esimerkiksi laskutettu väärin, ajankäyttö, maksettu liikaa, ei korjauslaskua.